

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра механічної та електричної інженерії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова)
МЕТРОЛОГІЯ І ЕЛЕКТРИЧНІ ВИМІРЮВАННЯ

Розробник:
Юлія Басова, доцент кафедри механічної
та електричної інженерії, к.т.н., доцент

Полтава
2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Метрологія і електричні вимірювання
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова
Назва структурного підрозділу	Кафедра механічної та електричної інженерії
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладач: Юлія БАСОВА, к.т.н., доцент. Контакти: ауд. 356 (навчальний корпус №3), e-mail: yuliia.basova@pdaa.edu.ua тел. (0532) 56-96-87, сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/basova-yuliya-oleksandrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність <i>Освітня програма</i>	141 Електроенергетика, електротехніка <i>Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з: Фізика, Теоретичні основи електротехніки.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти знань по призначенню, технічним характеристикам, складу, принципам дії основних аналогових та цифрових засобів вимірювань електричних та неелектричних величин.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- надання загальних знань про метрологію;
- користування сучасними методиками вимірювання значень відповідних характеристик та параметрів елементів та пристроїв електромеханічних систем,
- проведення обробки результатів експериментів.

Компетентності:

загальні:

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК7. Здатність працювати в команді.

фахові:

- ФК4. Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з проблемами метрології, електричних вимірювань, роботою пристроїв автоматичного керування, релейного захисту та автоматики.

Програмні результати навчання

- ПРН2. Знати і розуміти теоретичні основи метрології та електричних вимірювань, принципи роботи пристроїв автоматичного керування, релейного захисту та автоматики, мати навички здійснення відповідних вимірювань і

використання зазначених пристроїв для вирішення професійних завдань.

- ПРН10. Знаходити необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах інформації, оцінювати її релевантність та достовірність.

- ПРН18. Вміти самостійно вчитися, опанувати нові знання і вдосконалювати навички роботи з сучасним обладнанням, вимірювальною технікою та прикладним програмним забезпеченням.

4 Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи метрології.

Засоби електричних вимірів. Міри, вимірювальні перетворювачі, електровимірювальні прилади, Інформаційно-вимірювальні системи. **Види та методи вимірів.** Прямі, побічні, сумісні та сукупні вимірювання. Метод безпосередньої оцінки, метод порівняння з мірою, метод збігу. **Основні характеристики засобів вимірювання.** Класи точності приладів. Діапазон вимірів. Точність вимірів. Похибки вимірювань. Класи точності приладів. Швидкодія, чутливість, метрологічна надійність приладів. **Класифікація та характеристики електричних сигналів.** Класифікація електричних сигналів. Характеристики синусоїдальних та несинусоїдальних неперервних електричних сигналів. Характеристики імпульсних сигналів. **Загальна класифікація похибок вимірювання.** Апаратурні, методичні та суб'єктивні похибки. Адитивні, мультиплікативні похибки, похибки нелінійності. Систематичні, випадкові похибки, промахи. Основні та додаткові похибки **Методи одержання графічних та аналітичних залежностей за результатами вимірювань.** Побудова графічних залежностей. Одержання аналітичних залежностей по побудованим графікам

Тема 2. Електровимірювальні прилади.

Будова і основні системи вимірювальних приладів. Будова рухомої частини приладу. Способи заспокоювання стрілки. Магнітоелектричні, електромагнітні, електродинамічні вимірювальні прилади. Електростатичні, індукційні вимірювальні прилади. **Вимірювання струму та напруги.** Розширення границь вимірювань. Вимірювання постійних струмів та напруг. Розширення границь вимірювання приладів. Температурна стабілізація приладів. Вимірювання струму та напруги промислової частоти. Випрямовуючі прилади. Вимірювання струму та напруги на високих частотах. **Вимірювання потужності та енергії.** Вимірювання потужності однофазних мереж. Вимірювання активної потужності трифазних мереж. Вимірювання реактивної потужності трифазних мереж. Вимірювання енергії. Похибки лічильників.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма 141ЕЕбд 2021				
	Усього	у тому числі			
л		п.	лаб	с.р	
Тема 1. Основи метрології.	44	8	6	-	30
Тема 2. Електровимірювальні прилади.	46	8	8	-	30
У т. ч. індивідуальні завдання					
Усього годин	90	16	14	-	60

**Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання**

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти 141ЕЕбд 2021			
	опитування	виконання вправ на практичних	самостійна роботи	разом
ПРН2.	15	15	10	40
ПРН10.	5	5	10	20
ПРН18.	15	15	10	40
Разом	35	35	30	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

	Форма оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти 141ЕЕбд 2021			Разом
	опитування	виконання вправ на практичних	самостійна робота	
Тема 1. Основи метрології.	15	15	5	35
Тема 2. Електровимірювальні прилади.	20	20	5	45
Разом	35	35	10	80
Екзамен				20
Разом, враховуючи екзамен	35	35	10	100

Форма, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Форма, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного і семестрового контролю успішності здобувачів вищої освіти

Форми оцінювання	Шкала, критерії оцінювання
опитування	<p>Від 1 до 5</p> <p>5 балів – надана правильна відповідь на усі запитання, вони є достатньо аргументованими;</p> <p>4 бали – надана правильна відповідь на запитання, але вони неточні;</p> <p>3 бали – надані відповіді на запитання, але є суттєві неточності;</p> <p>2 бали – надано відповіді на питання, наявні грубі неточності;</p> <p>1 бал - надана відповідь на меншість запитань, що є недостатньо аргументованими.</p> <p>0 балів - відповідь не надана</p>

<p>виконання вправ на практичних заняттях</p>	<p>від 0 до 5 : 5 балів - виконано лабораторну роботу в повному обсязі, належним чином оформлено звіт, дано відповіді на контрольні питання; 4 бали - виконано лабораторну роботу в повному обсязі, належним чином оформлено звіт, дано неточні відповіді на контрольні питання; 3 бали - виконано лабораторну роботу повністю, оформлено звіт не в повному обсязі, дано неточні відповіді на контрольні питання 2 бали - виконано лабораторну роботу не повністю, оформлено звіт не в повному обсязі, дано неточні відповіді на контрольні питання;</p>
	<p>1 бал - виконано лабораторну роботу не повністю, оформлено звіт не в повному обсязі, відповіді контрольні питання не надано; 0 балів – лабораторну роботу не виконано.</p>
<p>виконання завдань самостійної роботи</p>	<p>від 0 до 15: 15 балів - виконано поставлене завдання з самостійної роботи в повному обсязі; 10 балів - виконано поставлене завдання з самостійної роботи в повному обсязі, але є незначні неточності; 5 балів - виконано поставлене завдання з самостійної роботи, але є суттєві неточності або виконано частково; 0 балів – завдання самостійної роботи не виконано</p>

Трудомісткість:

Загальна кількість годин - 90 год. Кількість кредитів 3.

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ:

<https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами

академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти ПДАУ (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyapromobilnistp>).

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, EdEra тощо. Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти ПДАУ (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproporyadok22.pdf>).

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:
Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Стандартизація, метрологія, сертифікація та управління якістю: Підручник /Л.В. Баль-Прилипка, Н.М. Слободянюк, Г.Є.Поліщук, М.З. Паска. К.: ЦП «Компринт», 2017. 573 с.

2. Ванько В.М. Вимірювальні перетворювачі (сенсори) / Ванько В.М., Поліщук Є.С., Дорожовець М.М., Яцук В.О., Яцук Ю.В. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 580 с.

3. Ігнаткін В.У. Основи метрології: навчальний посібник / В. У. Ігнаткін, О.В. Томашевський, В. М. Матюшин. Запоріжжя : Запорізький національний технічний університет, 2017. 120 с.

Допоміжні

1. Поліщук Є.С., Дорожовець М.М., Яцук В.О. та ін. Метрологія та вимірювальна техніка. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 544 с.

2. Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Метрологія, стандартизація і сертифікація. К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 264 с.

3. Нестерчук Д.М. Основи метрології та засоби вимірювань: навчальний посібник / Д.М. Нестерчук, С.О. Квітка, С.В. Галько. – Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. 256 с.